

Sprawa C-439/23**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

13 lipca 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Tribunale Civile di Padova (Włochy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

22 czerwca 2023 r.

Strona powodowa:

KV

Strona pozwana:

CNR – Consiglio Nazionale delle Ricerche

Przedmiot postępowania głównego

Pozew wniesiony przez KV w celu stwierdzenia jego prawa do uznania, dla celów stażu pracy i naliczenia odpowiednich podwyżek wynagrodzenia, całego okresu pracy wykonywanej na podstawie różnych umów na czas określony w Consiglio Nazionale delle Ricerche (krajowej radzie ds. badań naukowych, zwanej dalej „C.N.R.”) przed jego zatrudnieniem na czas nieokreślony, a także zobowiązania C.N.R. do odtworzenia ścieżki kariery zawodowej KV i wypłaty należnych mu różnic w wynagrodzeniu.

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Złożony na podstawie art. 267 TFUE wniosek o dokonanie wykładni klauzuli 4 pkt 1 dyrektywy 99/70/WE, w szczególności w celu ustalenia, czy można ją stosować do umów o pracę na czas określony zawartych i zakończonych, po pierwsze, przed wejściem w życie tej dyrektywy a po drugie, w okresie między

datą wejścia w życie tej dyrektywy a upływem terminu wyznaczonego państwom członkowskim na jej transpozycję.

Pytanie prejudycjalne

Czy klauzula 4 pkt 1 dyrektywy Rady 99/70/WE z dnia 28 czerwca 1999 r. dotyczącej Porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, zawartego przez Europejską Unię Konfederacji Przemysłowych i Pracodawców (UNICE), Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP) oraz Europejską Konfederację Związków Zawodowych (ETUC):

- ma zastosowanie *ratione temporis* do stosunków pracy na czas określony nawiązanych i zakończonych z powodu upływu uzgodnionego w umowie terminu przed wejściem w życie dyrektywy 99/70/WE (w dniu 10 lipca 1999 r.);
- ma zastosowanie *ratione temporis* do stosunków pracy na czas określony nawiązanych na podstawie indywidualnej umowy o pracę zawartej przed wejściem w życie dyrektywy 99/70/WE (w dniu 10 lipca 1999 r.) i zakończonych z powodu upływu uzgodnionego w umowie terminu w dniu między wejściem w życie tej dyrektywy a upływem terminu wyznaczonego państwom członkowskim na jej transpozycję (10 lipca 2001 r.);
- ma zastosowanie *ratione temporis* do stosunków pracy na czas określony nawiązanych na podstawie indywidualnej umowy o pracę zawartej w okresie między wejściem w życie dyrektywy 99/70/WE (w dniu 10 lipca 1999 r.) a upływem terminu wyznaczonego państwom członkowskim na jej transpozycję (w dniu 10 lipca 2001 r.) oraz zakończonych z powodu upływu uzgodnionego w umowie terminu po tej ostatniej dacie?

Powołane przepisy prawa Unii

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności art. 21;

Dyrektywa 1999/70/WE, w szczególności klauzula 4, która ustanawia zasadę niedyskryminacji między pracownikami zatrudnionymi na czas określony a porównywalnymi pracownikami zatrudnionymi na czas nieokreślony;

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności art. 267.

Powołane przepisy prawa krajowego

Decreto legislativo (dekret ustawodawczy) nr 368 z dnia 6 września 2001 r., obowiązujący od dnia 24 października 2001 r., w drodze którego transponowano

dyrektywę 99/70/WE; w szczególności art. 6, zgodnie z którym pracownik zatrudniony na podstawie umowy na czas określony ma prawo do urlopu i wszystkich świadczeń przewidzianych dla porównywalnych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy na czas nieokreślony i proporcjonalnie do okresu wykonywanej pracy, pod warunkiem że nie jest to obiektywnie niezgodne z charakterem umowy na czas określony.

Legge (ustawa) nr 70 z dnia 20 marca 1975 r. w brzmieniu obowiązującym w chwili zaistnienia okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym, w szczególności art. 36, w którym przyznaje się C.N.R. uprawnienie do zatrudniania pracowników naukowych i wysoko wyspecjalizowanego personelu technicznego na podstawie umów na czas określony nieprzekraczający pięciu lat.

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych i postępowania głównego

- 1 C.N.R., będąca włoską instytucją publiczną, której zadaniem jest prowadzenie i promowanie działalności badawczej w głównych dziedzinach rozwoju wiedzy i jej zastosowań, zawarła z KV, występującym jako powód, szereg umów o pracę na czas określony zgodnie z art. 36 legge (ustawy) nr 70 z dnia 20 marca 1975 r.
- 2 W szczególności od dnia 2 listopada 1993 r. do dnia 31 marca 1995 r. KV był zatrudniony w C.N.R. jako technolog III stopnia, od dnia 1 sierpnia 1995 r. do dnia 1 sierpnia 2000 r. był on zatrudniony w tym samym charakterze, a od dnia 4 września 2000 r. do dnia 31 grudnia 2001 r. KV był zatrudniony jako pracownik naukowy III stopnia.
- 3 Ta ostatnia umowa została rozwiązana w dniu 30 września 2001 r. w następstwie pomyślnego przejścia przez KV konkursu publicznego, w wyniku którego został on powołany na czas nieokreślony na stanowisko pracownika naukowego III stopnia, począwszy od dnia 1 października 2001 r.
- 4 W chwili tego zatrudnienia na czas nieokreślony nie uwzględniono jednak stażu pracy KV nabytego na podstawie wspomnianych wyżej umów o pracę na czas określony zawartych przed upływem terminu wyznaczonego państwu członkowskiemu na dokonanie transpozycji dyrektywy 99/70/WE, to znaczy przed dniem 10 lipca 2001 r.
- 5 W dniu 8 lutego 2022 r. KV wniósł zatem powództwo do Tribunale di Padova (sądu w Padwie, Włochy), wnosząc o uznanie okresu pracy wykonywanej na podstawie wyżej wymienionych trzech umów o pracę na czas określony w celu nabycia odpowiedniego stażu pracy i wynikających z tego skutków dla jego wynagrodzenia.

Główne argumenty stron w postępowaniu głównym

- 6 C.N.R., która wdała się w spór, wnosi o oddalenie pozwu, podnosząc, że dyrektywa 99/70/WE nie działa wstecz.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

- 7 Przede wszystkim sąd odsyłający zauważa, że w postępowaniu głównym bezsporne jest, iż we włoskim porządku prawnym okresy pracy pracownika zatrudnionego na czas określony w rozumieniu art. 36 legge (ustawy) nr 70/1975 nie są brane pod uwagę dla celów uwzględnienia całego nabytego stażu pracy nawet w przypadku późniejszego zatrudnienia na czas nieokreślony, w odróżnieniu od tego, co ma miejsce w przypadku pracowników zatrudnionych od samego początku na czas nieokreślony, wykonujących takie same obowiązki.
- 8 Sąd odsyłający uważa, że dla celów niniejszego odesłania prejudycjalnego istotne znaczenie ma kwestia zakresu zastosowania w czasie klauzuli 4 pkt 1 dyrektywy 99/70/WE, która obowiązuje od dnia 10 lipca 1999 r. i którą państwa członkowskie były zobowiązane transponować do dnia 10 lipca 2001 r. W tym względzie zauważa on, że we włoskim orzecznictwie istnieją dwa różne podejścia.
- 9 Zgodnie z pierwszym podejściem klauzula 4 tej dyrektywy, a tym samym ustanowiona w niej zasada niedyskryminacji, nie ma zastosowania do stosunków pracy na czas określony, które zostały w pełni zakończone przed upływem terminu wyznaczonego państwu członkowskiemu na transpozycję dyrektywy. Potwierdzeniem tego podejścia jest zasada niedziałania prawa Unii wstecz, zgodnie z którą przepisy prawa materialnego mają zastosowanie wyłącznie do stanów faktycznych zaistniałych po ich wejściu w życie, chyba że prawo Unii samo określa ich moc wsteczną.
- 10 Zgodnie z drugim i nowszym podejściem, które, jak się wydaje, utrwaliło się w krajowym orzecznictwie Corte di cassazione (sądu kasacyjnego, Włochy), do celów ustalenia całkowitego stażu pracy pracownika zatrudnionego na czas nieokreślony można również uwzględnić okresy pracy na czas określony, które miały miejsce i w pełni zakończyły się przed wejściem w życie dyrektywy 99/70/WE. Zdaniem sądu odsyłającego podejście to opiera się na utrwalonej w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zasadzie interpretacyjnej, zgodnie z którą nowy przepis stosuje się, z zastrzeżeniem wyjątków, bezpośrednio do „przyszłych skutków” sytuacji zaistniałej pod rządami dawnego przepisu (wyroki: z dnia 10 czerwca 2010 r., INPS, C-395/08 i C-396/08, pkt 53; z dnia 12 września 2013 r., C-614/11, Kuso, pkt 25; z dnia 14 kwietnia 1970 r., Brock, C-68/69, pkt 7; z dnia 10 lipca 1986 r., *Licata/Rada Ekonomiczno-Społeczna*, C-270/84, pkt 31; z dnia 18 kwietnia 2002 r., *Duchon*, C-290/00, pkt 21; z dnia 11 grudnia 2008 r., *Komisja/Freistaat Sachsen*, C-334/07, pkt 43; z dnia 22 grudnia 2008 r., *Centeno Mediavilla i in./Komisja*, C-443/07, pkt 61).

- 11 Jednakże zdaniem sądu odsyłającego wspomnianą zasadę interpretacyjną przyjętą w orzecznictwie Trybunału należy rozumieć w ten sposób, że potwierdza ona pierwsze z dwóch wyżej wymienionych podejść orzeczniczych. Gdy bowiem Trybunał stwierdza, że nowy przepis ma zastosowanie do „przyszłych skutków”, co do zasady odnosi się on jedynie do stanów faktycznych zaistniałych w okresie poprzedzającym wejście w życie nowego przepisu prawa Unii, które trwają co do istoty również w późniejszym okresie, a nie do sytuacji, które zaistniały i całkowicie zakończyły się przed wejściem w życie nowego przepisu.
- 12 Zdaniem sądu odsyłającego wniosek ten jest zgodny z ograniczeniami wynikającymi z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, które wykluczają stosowanie z mocą wsteczną przepisów materialnych prawa Unii do sytuacji ukształtowanych przed ich wejściem w życie, chyba że z brzmienia tych przepisów, ich celu lub ich struktury jednoznacznie wynika, że należy im przypisać taki skutek (wyroki: z dnia 25 lutego 2021 r., *Caisse pour l'avenir des enfants*, C-129/20, pkt 31; z dnia 29 stycznia 2002 r., *Pokrzeptowicz-Meyer*, C-162/00, pkt 49–50; z dnia 26 marca 2015 r., *Komisja/Moravia Gas Storage*, C-596/13 P, pkt 32, 33; z dnia 7 listopada 2013 r., *Gemeinde Altrip i in.*, C-72/12, pkt 22; z dnia 12 listopada 1981 r., *Meridionale Industria Salumi i in.*, od 212/80 do 217/80, pkt 9; z dnia 23 lutego 2006 r., *Molenbergnatie*, C-201/04, pkt 31; z dnia 10 lutego 1982 r., *Bout*, C-21/81, pkt 13; z dnia 15 lipca 1993 r., *GruSa Fleisch*, C-34/92, pkt 22).
- 13 Sąd odsyłający zauważa ponadto, że taka wykładnia wynika właśnie z wyroków Trybunału, które przyjmuje się natomiast za podstawę odmiennej wykładni we wspomnianym drugim podejściu orzecznictwa krajowego (wyroki: z dnia 10 lipca 1986 r., *Licata/Rada Ekonomiczno-Społeczna*, C-270/84, pkt 31; z dnia 29 czerwca 1999 r., *Butterfly Music*, C-60/98, pkt 24; z dnia 14 kwietnia 1970 r., *Brock*, C-68/69, pkt 6–9; z dnia 24 stycznia 2018 r., *Pantuso i in.*, C-616/16 i C-617/16, pkt 37; *Centeno Mediavilla i in./Komisja*, pkt 64; *Komisja/Freistaat Sachsen*, pkt 33, 53; *Gavieiro Torres*, pkt 90; INPS, pkt 52–55; z dnia 22 czerwca 2022, *Volvo*, C-267/20, pkt 99–104; a także przytoczone wyroki: *Pokrzeptowicz-Meyer*; *Kuso*).
- 14 W tych okolicznościach sąd odsyłający uważa, że klauzulę 4 pkt 1 dyrektywy 99/70/WE, interpretowaną w świetle orzecznictwa Trybunału dotyczącego niedziałania prawa Unii wstecz i możliwości stosowania nowego przepisu do „przyszłych skutków” sytuacji zaistniałych w przeszłości, należy interpretować w ten sposób, że nie obejmuje ona stosunków pracy na czas określony między powodem a C.N.R. od dnia 2 listopada 1993 r. do dnia 31 marca 1995 r. oraz od dnia 1 sierpnia 1995 r. do dnia 1 sierpnia 2000 r., ponieważ każdy z tych stosunków pracy miał miejsce i zakończył się przed upływem terminu transpozycji dyrektywy. Klauzula ta ma natomiast zastosowanie do stosunku pracy na czas określony między powodem a C.N.R. od dnia 4 września 2000 r. do dnia 30 września 2001 r., ponieważ ów stosunek pracy trwał w dniu upływu terminu transpozycji dyrektywy.